

Складові аналітичної освіти

КРИТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ			СИСТЕМО-ПРОГНОСТИЧНИЙ		КОМУНІКАТИВНИЙ		ДОСЛІДНИЦЬКИЙ	РЕФЛЕКСИВНИЙ
Критичне мислення	Аналіз та синтез інформації	Цифрова і дата-грамотність	Системне мислення	Ухвалення рішень	Аргументація та доказові міркування	Комунікація аналітичних результатів	Дослідницька компетентність	Рефлексія та метапізнання
Здатність критично оцінювати інформацію, аргументи та джерела для формування обґрунтованих суджень	Здатність здійснювати пошук, відбір, структурування, аналіз та інтеграцію інформації для отримання нових знань та висновків	Здатність ефективно працювати з даними, цифровими інструментами та алгоритмічними системами для аналізу й інтерпретації інформації	Здатність виявляти взаємозв'язки між явищами, враховувати контекст та аналізувати наслідки процесів і рішень	Здатність приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності на основі аналізу даних, порівняння альтернатив та оцінювання ризиків	Здатність формувати, обґрунтовувати й відстоювати зроблені висновки	Здатність ефективно представляти, пояснювати та обговорювати результати аналізу з урахуванням особливостей аудиторії	Здатність застосовувати принципи й методи наукового дослідження для постановки та вирішення пізнавальних завдань	Здатність усвідомлювати, оцінювати й вдосконалювати власні способи мислення, навчання і прийняття рішень
✓ розрізняти факти, інтерпретації та оціночні судження; ✓ виявляти логічні помилки, когнітивні спотворення та маніпулятивні прийоми; ✓ перевіряти надійність і достовірність джерел; ✓ порівнювати різні погляди; ✓ формувати і уточнювати та проблемні питання	✓ здійснювати пошук та відбір релевантної інформації; ✓ структурувати та систематизувати матеріал; ✓ виявляти взаємозв'язки між фактами, явищами та даними; ✓ інтегрувати інформацію із різних джерел; ✓ узагальнювати результати аналізу	✓ розуміти принципи роботи з даними; ✓ застосовувати базові статистичні методи; ✓ інтерпретувати кількісні дані; ✓ читати й аналізувати аналітичні візуалізації; ✓ розуміти принципи роботи алгоритмів і цифрових платформ; ✓ оцінювати можливості та обмеження систем штучного інтелекту й алгоритмічних рішень	✓ розуміти причинно-наслідкові зв'язки та аналізувати взаємодію різних чинників; ✓ враховувати історичний, соціальний та інституційний контекст; ✓ розглядати об'єкт як елемент ширшої системи; ✓ оцінювати довгострокові ефекти процесів і рішень	✓ працювати в умовах невизначеності та неповноти інформації; ✓ оцінювати ризики та обмеження; ✓ порівнювати альтернативні варіанти дій; ✓ обирати критерії оцінювання альтернатив; ✓ приймати рішення на основі даних, аргументів та прогнозованих наслідків	✓ будувати логічну послідовну аргументацію; ✓ використовувати докази, дані та авторитетні джерела; ✓ обґрунтовувати висновки; ✓ критично оцінювати аргументи учасників дискусії; ✓ захищати власну позицію на раціональних засадах	✓ пояснювати складні ідеї зрозумілою мовою; ✓ представляти результати аналізу в усній та письмовій формах; ✓ візуалізувати дані та висновки; ✓ адаптувати інформацію з урахуванням особливостей цільової аудиторії; ✓ організовувати професійне обговорення результатів	✓ застосовувати принципи наукового підходу та наукові методи; ✓ формувувати дослідницькі питання; ✓ розробляти та перевіряти гіпотези; ✓ обирати та застосовувати методи дослідження; ✓ інтерпретувати результати дослідження	✓ здійснювати рефлексію власної пізнавальної діяльності; ✓ оцінювати сильні та слабкі сторони власного мислення; ✓ усвідомлювати обмеження власних знань та досвіду; ✓ виявляти вплив власних когнітивних установок на судження; ✓ коригувати стратегії навчання та способи вирішення завдань

Структурно-логічна схема складових сучасної аналітичної освіти

Українською мовою «аналітика освіти» та «аналітична освіта» звучать дуже схоже, тоді як в англomовній науковій літературі для розподілу цих напрямів досліджень використовують різні як за змістовним наповненням, так і за формою дефініції. Для позначення «аналітики освіти» існує єдине усталене «*learning analytics*», яке розглядається через призму «*educational analytics*», «*dashboards*», «*predictive models*» тощо. Натомість «аналітична освіта» представлена цілим набором термінів – «*research-based learning*», «*authentic learning*», «*inquiry-based learning*», «*problem-based learning*», «*data literacy*», «*reproducible research*» тощо. У рамках аналітичної освіти студент виступає не об'єктом аналізу (коли викладач або аналітична система вивчають процес набуття знань у рамках його освітнього досвіду), а суб'єктом, – він сам знаходить тексти і дані, аналізує їх, будує гіпотези, здобуває докази, робить умовиводи, здійснює наукову експертизу тощо.

Аналітична освіта передбачає формування не однієї вузької здатності «аналізувати дані», а цілого комплексу інтелектуальних, когнітивних, комунікативних та методологічних компетенцій.

Критичне мислення – базова компетенція аналітичної освіти, за якої

людина вчиться відрізняти факт від інтерпретації, помічати логічні помилки та маніпуляції, перевіряти достовірність джерел, зіставляти різні точки зору, ставити уточнювальні та проблемні питання.

Вміння працювати з інформацією не обмежується продуктивним пошуком даних, а також їх осмисленням, відбором релевантної інформації, структуруванням матеріалу, виявленням взаємозв'язків, інтерпретацією та синтезуванням висновків на основі опанування різних джерел.

Цифрова і дата-грамотність надають людині ширші можливості, ніж просто читати та розуміти тексти (традиційна грамотність), шукати і оцінювати інформацію (інформаційна грамотність), але й розуміти та критично оцінювати дані, користуватися основами статистики, працювати з цифровими платформами, розуміти алгоритми, інтерпретувати аналітичні візуалізації та продуктивно працювати з інструментами ШІ.

Системне мислення дозволяє бачити не окремі факти, а їхню сукупність, розуміти причинно-наслідкові зв'язки, враховувати контекст, аналізувати вплив різних чинників, передбачати довгострокові наслідки рішень.

Компетенції прийняття рішень забезпечують здатність працювати в умовах невизначеності, оцінювати ризики, порівнювати альтернативи, прогнозувати наслідки, ухвалювати рішення на основі даних та аргументів.

Навички аргументації забезпечують можливість перейти від «думки» до «обґрунтованого судження», будувати власну доказову позицію на основі різних даних і джерел, формулювати висновки, брати участь у дискусії та відстоювати власну думку.

Комунікативно-аналітичні компетенції дозволяють пояснювати складні явища зрозумілою мовою, візуалізувати дані, представляти результати аналізу, адаптувати аргументацію під аудиторію, вести професійну дискусію.

Дослідницькі компетенції полягають у застосуванні наукового підходу під час обрання методів, постановки дослідницького питання, роботи з гіпотезами, проведення аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Метакогнітивні навички (рефлексія та метапізнання) полягають у вмінні аналізувати власне мислення, здійснювати рефлексію, самооцінку, усвідомлювати когнітивні спотворення, розуміти власні обмеження та коригувати стратегію навчання.

Довідково:

- Використання відкритої наукової інфраструктури в сучасній аналітичній освіті. Університетські наукові записки. 2026. №3 (111), С.147–167. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.111.9>
- Цифрові ресурси для аналітичної освіти. Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості: матеріали тез III Міжнародної науково-практичної конференції. Україна, Київ: КНЕУ, 2026. С.291-294

2026-09-15

**Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію
академічних текстів**